

Saksbehandler: Pernille Hultgren Græsli

Vår dato:

11.05.2026

Deres dato:

15.04.2026

Vår referanse:

2026/3457

Deres referanse:

2024/9373

STATSFORVALTEREN I AGDER

Postboks 504

4804 ARENDAL

Svar på spørsmål om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk og fravær

Vi viser til henvendelse av 15.04.2026 fra Statsforvalteren i Agder angående elever som får innvilget fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, men som slutter å møte opp i undervisningen.

Bakgrunn

Dere har gjennom saksbehandling, dialog med en nedsatt arbeidsgruppe i Agder fylkeskommune og henvendelser fra skoler, oppfattet at når elever søker om og får innvilget fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, så slutter elevene i økende grad å møte opp i undervisningen selv om de ikke er fritatt fra opplæring. Dere har to problemstillinger knyttet til dette temaet.

Problemstilling 1

Dere viser til merknaden til opplæringsforskriften § 9-22, der det er fastslått at fraværgrensen ikke gjelder for elever som er fritatt fra vurdering med karakter i fremmedspråk, men at fraværet skal føres på elevens vitnemål. Dere viser til at vitnemålsføringen ikke veier tungt nok til at elevene møter i opplæringen. Dere viser videre til at dere har mottatt et ønske om at elevene får vurderingsuttrykket «Deltatt» dersom de har fravær innenfor den ordinære fraværgrensen på 10 prosent, og at dersom dette overstiges skal faget ikke godkjennes og det skal føres som «ikke godkjent»/«ikke deltatt». På bakgrunn av dette ber dere Utdanningsdirektoratet vurdere konsekvensene av hvordan regelverket virker i praksis, og om det bør gjøres endringer i regelverket for å motvirke den økende tendensen til manglende oppmøte hos elever med fritak fra vurdering med karakter.

Problemstilling 2

Dere ser at flertallet av elevene som søker om fritak, ikke har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) i fremmedspråk. Dere opplyser at elevene i mange tilfeller uttrykker stort strev i faget, og at det fremgår av dokumentasjonen at skolen har gjort tilpasninger innenfor det ordinære opplæringstilbudet. I mange av søknadene uttrykker også skolen at ITO heller ikke vurderes å være til nytte for å gi likeverdige opplæringsmuligheter. I saksbehandlingen ser dere at det er forvirring rundt begrepsbruken *tilfredsstillende utbytte av opplæringen*, *nytte av tilpasninger i opplæringen*, *nytte av tilrettelegging/ITO i opplæringen* og *likeverdige opplæringsmuligheter*. Basert på dette ber dere Utdanningsdirektoratet vurdere å utarbeide en veileder for fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk med retningslinjer og presiseringer for å tydeliggjøre regelverket og begrepene nevnt ovenfor.

Vårt svar

Problemstilling 1

Vi er kjent med at fravær fra opplæringen for elever som har fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk kan være en utfordring, ettersom fraværgrensen ikke gjelder.

Postadresse:Schweigaards gate 15 B,
0191 Oslo**Telefon:**

+47 23 30 12 00

Org.nr.:

NO 970 018 131

E-post:

post@udir.no

Internett:

www.udir.no

Etter tidligere opplæringsforskrift ville elever i denne gruppen aldri oppnådd vitnemål dersom de fikk IV som følge av høyt fravær. Elever som fikk karakteren 1 eller IV som standpunktvurdering hadde i praksis kun mulighet å ta faget som ikke var bestått som privatist. For elever som er fritatt fra vurdering med karakter, vil det imidlertid ikke være mulig å gå opp til en privatisteksamen. Fraværsgrensen har derfor ikke kunnet gjelde for disse elevene.

Etter innføringen av fullføringsretten, inkl. retten til mer opplæring i fag i opplæringsforskriften § 5-2 kunne man sett for seg at elever med rett til fritak fra vurdering med karakter, og som går over fraværsgrensen, kunne fått mer opplæring i faget. Samtidig er det en utfordring å finne en løsning som ikke vil gi denne elevgruppen en dårligere rettighet og samtidig ivareta retten til å være fritatt fra vurdering med karakter. Vi har derfor ikke vurdert det som hensiktsmessig å foreslå endringer i regelverket knyttet til fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk.

Slik regelverket er i dag, bør utfordringer med lavt oppmøte møtes med tiltak som styrker elevens motivasjon, tilhørighet og deltakelse i opplæringen. Vi viser også til at fylkeskommunen har en plikt til å [følge opp elever med fravær fra opplæringen](#), jf. opplæringsloven § 10-6. Det er ikke gjort unntak for elever med fritak fra vurdering med karakter. Videre gjør vi oppmerksom på at gjentakende forsentkomming og skulking kan føre til nedsatt ordenskarakter, se omtale i punkt [6.3 i rundskrivet vårt om skoleregler](#).

Problemstilling 2

Når det gjelder ønske om en veileder for fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, viser vi til vårt brev av 03.02.2026 som ble sendt til alle statsforvaltere. Her ga vi en nærmere veileder om regelverket. Brevet følger vedlagt.

Vi viser også til vår [veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging](#), der flere av begrepene dere viser til er omtalt og forklart.

Vi vurderer fortløpende om det er behov for å oppdatere vår veiledning, og tar ønsket om mer veiledning om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk til etterretning. Samtidig vurderer vi at dere, som regional statlig veiledningsmyndighet, kan og bør veilede fylkeskommuner som dere ser har uriktig forståelse av regelverket.

Vennlig hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Pernille Hultgren Græsli
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.